

PLATÓ. TEORIA DE LES IDEES.

Objectiu: Resoldre el problema del canvi, de l'escepticisme i del relativisme.

Ambit científic	Ambit polític	Ambit ètic
Problema del canvi Després de Parmènides- Heràclit	Superar inestabilitat país. Proposta: el rei-filòsof	Trobar definició virtuts. Anàlisi personalitat. Guia: la raó.

Democràcia atenesa

Sofistes: - Relativisme - Escepticisme	Guerra: - Inestabilitat política
	Manca de respecte a les lleis. - Retòrica: oportunisme polític.

Sòcrates	Maièutica - Creença en valors absoluts Areté	Optimisme socràtic
		Introspecció Inducció Recerca en comú definició
Plató	Valors absoluts ? - Sí. - Com els coneixem?	Teoria de les idees: - No al RELATIVISME.

Inici

1. Influència pitagòrica: les matemàtiques: els nombres. Existeixen independentment de la physis.
2. Definició valors (virtuts). Tasca iniciada per Sòcrates a través de la inducció.
3. Plató. Les idees (formes) vindrien a ser els conceptes que existeixen en "un món apart".

- Números.
- Virtuts: la idea de justícia ha d'existir si volem actuar de forma justa.
- Totes les coses de la physis (taula, llibre, gos...)
- Coses lletges.

Món físic: món canviant.

Món idees: No canvia = SER de Parmènides.

Mite o teoria de la reminiscència.

EL DESPLEGAMENT DEL RACIONALISME.

Pensament racionalista	Origen a França, segle XVII. França: centre de gravetat. Societat en crisi que cerca nous modes de vida. CANVIS: Oest i centre Europa (Alemanya, Anglaterra, Holanda)	Es manifesta també arreu d'Europa.
Vida política	Fi de la preponderància espanyola. Religió: S'estabilitza el pluralisme. Guerra dels 30 anys (religiosa): deriva en conflagració europea (hegemonia de França o Espanya es posa en joc)	Hegemonia França (1648-1714)
EUROPA (1640 – 1650)	Moviments revolucionaris	Uniformitat Idèntiques aspiracions
	Tendeixen a limitar poder de les monarquies absolutes. Afirmació drets individuals Fiscalització pressupostos Participació ciutadania en el poder legislatiu	Aspiracions burgesia, enriquida i il·lustrada
Filosofia	Pensadors: Descartes, Gassendi)	Filosofia condicionada per unes estructures socials conflictives
	Àmbit científic; pensament emprenedor i lliure. Pràctic Àmbit ideològic: conservador, clerical, escolàstic	
	Escolàstica: Eficax per a teoritzar i conservar estructures senyorials de segles passats.	
Transició (SVII – XVIII)	Filosofia: Nucli de la revolució cultural. Instrument de la burgesia que vol imposar un canvi polític. L'individu es construeix en un esforç individual enfront de l'herència històrica - Resultat: Progrés. L'individu: subjecte actiu i creador vers l'infinit	Exaltació de la raó Llibertat de crítica Tolerància

"DESCARTES". Introducció a l'època. Editorial Columna

Guió Descartes. RISIERI FRONDIZI.

1. Situació històrica.

- Recerca d'un nou mètode
- Crítica del sil·logisme.

- El dubte metòdic.
- "Penso, aleshores existeixo"
- L'existència de Déu.
- Existència de les coses materials.

2. La raó com a criteri de veritat.

- Què és un criteri de veritat?
- Les matemàtiques i les veritats de raó.

- 4. El mètode.
- Importància del mètode.
- El mètode cartesiana.

3. La filosofia cartesiana.

RACIONALISME.

Raó: Allò que caracteritza l'ésser humà: Allò propi i essencial. Permet unificar criteris particulars en un criteri comú i universal.

- àmbit coneixement del món.
- Àmbit moral: vida pràctica: concòrdia, llibertat igualitària

Comporta:

- Aspiració a la possessió de la totalitat.
- Afany per la reacció, per l'obra.
- Impuls de dominació de la realitat: objectes, natura.
- Visió optimista i expansiva de la vida humana.

Al seu torn:

- Afirmació del poder de la raó:
 - o Reformulació mentalitat anterior:
 - Dret natural
 - Moral natural
 - Religió natural
 - o Ruptura amb la tradició:

Així cal interpretar el significat del **DUBTE cartesiana:**

- Raó: sinònim de llibertat creadora:
 - o En el àmbit del coneixement: Metafísica.
 - o En l'àmbit pràctic: Ètica, Política, Dret racional.
 - o En l'àmbit científic: unificació ordenada i estructurada del món físic en funció dels principis elaborats (metafísica)

I això desemboca:

En el **MECANICISME**:

- La naturalesa és inanimada. Està sotmesa a lleis immutables i fixes. No tolera ni la màgia ni l'encantament.

CARACTERÍSTIQUES RACIONALISME.

- Doctrina del coneixement:
 - o El coneixement vertader té un origen i un fonament racional.
 - o És un saber amb seguretat que no s'equivoca.
- Doctrina metafísica:
 - o Si alguna cosa no és pensada no ÉS.

Saber racional i la matemàtica.

- Creença ferma en la pròpia capacitat de raonament lògic.
 - o No a l'autoritat
 - o No a la Revelació.
 - o No a l'acord comú.
 - Creença ferma en la matemàtica i la deducció rigorosament pura.
- El saber matemàtic representa el tipus de coneixement racional perfecte.
- Matemàtica:
- Ja havia demostrat la seva eficàcia en l'àmbit de les ciències.
 - En la crisi de la física aristotèlica.
 - Desconfiança en la demostració sil·logística.
- Experimentació expressada en fórmules matemàtiques.

Idees innates

- No són reminiscències.
- La ment posseeix per pròpia constitució.
- Esperit: no és cap *tàbula rasa* sinó que té una existència independent.

1. Epistemologia: Teoria del coneixement
2. Metafísica: Estructura profunda de la realitat
3. Moral: Govern autònom de la vida humana.
4. Política: Relacions entre individu i Estat, rigorosament racionals.

Les relacions d'idees i les qüestions de fet (Influència de Leibniz: veritats de raó / veritats de fet.)		
Relacions d'idees	Totes les proposicions matemàtiques	Aquestes proposicions són certes
	Es poden descobrir pel mer pensament, independentment del que succeeix al món.	Raonaments demostratius.
Les qüestions de fet		
	Tan sols es poden establir a partir de l'experiència	Raonaments probables.
EL PROBLEMA DE LA REALITAT (Qüestions de fet)		
<ul style="list-style-type: none"> - Les IMPRESSIONS asseguren la realitat del present, i els records, la realitat del passat. - El problema es troba en el FUTUR, ja que sobre el futur no podem tenir cap impressió. 		
1	Tots els raonaments sobre qüestions de fet es basen en la relació causa-efecte.	
2	La raó no pot descobrir les causes i els efectes, sinó únicament l'experiència.	
3	<p>Tots els arguments que es fonamenten en l'experiència estan basats en la SEMBLANÇA que descobrim en els objectes naturals, la qual ens INDUEIX a esperar EFECTES SEMBLANTS, als que hem vist seguir a aquests objectes.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tot m'induirà a CREURE que en una situació semblant tornarà a passar el mateix. - Però això implica un pressupòsit de grans conseqüències: EL FUTUR SERÀ COM HA ESTAT EL PASSAT. - És impossible demostrar que el futur serà com ha estat el passat. <p>Per tant, si no és la raó la que ens indueix a pensar això, què és el que ens ho indueix?</p>	
4	<p>El COSTUM és el guia de la vida humana.</p> <ul style="list-style-type: none"> - El costum ens indueix a la CREENÇA que es tornarà a repetir el mateix esdeveniment. 	
LA CERTESA TÉ, UNICAMENT, UNA BASE PSICOLÒGICA.		
LA CREENÇA	No podem tenir una certesa "racional" sobre les qüestions de fet, sinó únicament una creença	
	La creença és un sentiment que acompanya una associació d'idees	
	<p>Si una impressió, per la seva intensitat i vivacitat, ens indica el que és real, una idea sobre el futur, com que va acompanyada de la creença, té pràcticament la mateixa intensitat i vivacitat, i ens fa obrar en conseqüència.</p> <ul style="list-style-type: none"> - En veure el foc (en la "impressió"), sembla que veiem també la cremada (en la "idea"), i instintivament enretirem la mà. - Gràcies a l'HÀBIT i la CREENÇA, la humanitat ha pogut subsistir, i en això ens diferenciem molt dels animals. 	
LA FÍSICA	Finalitat: Versa sobre fets, que redueix a lleis. Objectiu: permetre'ns fer previsions sobre el futur.	
	Hume examina DOS dels conceptes fonamentals de la física del seu temps:	<ul style="list-style-type: none"> - La idea de connexió necessària. - La idea de força.
	Aquests dos conceptes (connexió necessària i força), corresponen a alguna "impressió"? : NO	
	<p>Origen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Només podem observar que un succés segueix un altre. Però és impossible observar quina mena de connexió hi ha entre la suposada causa i el seu efecte. - Contigüitat, sí; causalitat, no. - És impossible establir una connexió necessària entre la causa i l'efecte. - Les lleis físiques no es poden considerar lleis necessàries: només són PROBABLES.; però amb això n'hi ha prou perquè puguem manipular la realitat. 	

META-FÍSICA	Escepticisme moderat.	
	Si el que coneixem són les nostres percepcions i no les coses directament, res no ens assegura racionalment l'existència d'un món exterior. Però resultaria absurd, i nociu per a la vida, negar l'existència del món i actuar en conseqüència. La mateixa vida s'encarrega d'eliminar aquest escepticisme. N'hi ha prou amb la vivesa de les impressions per fonamentar la creença en un món exterior.	
	Avantatge de l'escepticisme moderat, segons Hume:	
	- Guarir-nos del dogmatisme dels metafísics.	
	- Ens impedeix abordar qüestions abstruses ja que reconeix les limitacions del nostre enteniment.	
	- La qüestió més abstrusa de totes: LA SUBSTÀNCIA (corpòria / espiritual) (No fa concessions, com va fer Locke)	
	A la nostra idea de substància o JO no correspon cap impressió. Només és un terme sense cap significació.	
	La paraula SUBSTÀNCIA només designa un conjunt de percepcions particular a trobar juntes. Per tant, la METAFÍSICA (que es basa en la idea de substància) és una il·lusió.	
L'ÈTICA	La moralitat:	Deriva de la raó o bé dels sentiments?
	- La raó exerceix un paper important, ja que és la que pot analitzar les nostres accions i descobrir-ne les conseqüències beneficioses, o no, per a la societat i l'individu.	
	- Però no n'hi ha prou amb la raó	
	La simple anàlisi de la raó sempre ens deixa indiferents No ens indueix a preferir una acció en lloc d'una altra, perquè és incapaç d'impulsar a l'acció.	
	Aquí es necessita que es mostri un SENTIMENT, per tal de donar preferència a allò útil per damunt de les tendències perniciososes.	- Una determinada sensibilitat davant de la FELICITAT de la humanitat i el repudi de la seva misèria.
	-Per tant, la moralitat es determina per mitjà del sentiment.	
	VIRTUT	
	- "Qualsevol acció o qualitat mental que produeix a un espectador el sentiment agradable d'aprovació. - No és un RELATIVISME individualista. El sentiment de què parla Hume és un sentiment UNIVERSAL, compartit per tothom per igual (sentiment humanitari).	
	Característiques	Ètica EMOTIVISTA o sentimental. Ètica UTILITARISTA.
	Emotivista (inspirada probablement en Hutchenson (+1747)). -Hume rebutja tots els intents de fonamentar l'ètica en la raó. Refusa la pretensió de basar la moralitat en la "naturalesa" de l'ésser humà. Utilitarista. -Allò que desperta el sentiment d'aprovació o reprovació davant d'una acció és el descobriment de la UTILITAT (el caràcter beneficiós o no per a la humanitat) de l'acció considerada.	

LA POLÍTICA I LA RELIGIÓ	<p>Els supòsits són ficcions indemostrables.</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Estat de naturalesa” - “Contracte social” <p>-És la utilitat dels éssers humans allò que explica la formació de les societats a partir de la cèl·lula familiar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - La UTILITAT i l'INTERÈS justifiquen també la CREENÇA RELIGIOSA. - Hume fa una crítica radical de les proves de l'existència de Déu. - La crítica al principi de causalitat comporta no acceptar l'existència d'un Déu únic i personal (prova cosmològica).
HISTÒRIA NATURAL DE LA RELIGIÓ	
	<ul style="list-style-type: none"> - El politeisme va precedir el monoteisme. - El monoteisme té el perill de conduir a la intolerància.
<p>ESCEPTICISME MODERAT - Té com a finalitat: Salvar del dogmatisme i la superstició.</p>	

John Stuart Mill.
“Sobre la llibertat”. Esquema conceptual.

Concepte de LLIBERTAT	Es refereix a la llibertat social i política.	No pas al problema del lliure albir
	(Límits del poder de la societat sobre l'individu)	Controvèrsia entre voluntat general-voluntat particular (objecte del pensament polític modern)
	Defensa dels drets de l'individu enfront d'una llibertat general institucionalitzada en poder de la majoria	Cal un principi legitimador: el principi d'individualitat
FELICITAT	Cal clarificar el principi d'utilitat:	JSM: se separa de l'utilitarisme clàssic
	Felicitat = plaer i absència de dolor	JSM: No qualsevol plaer. Hi ha jerarquia de plaers: alguns tipus de plaers són més desitjables i valuosos que d'altres
Felicitat d'un ser humà	Cal un sentit de dignitat (relacionat amb les facultats més elevades)	“És millor ser un ser humà insatisfet que un porc satisfet”
Feliç =	No significa estar satisfet o estar content	
	El concepte de felicitat depèn de la concepció de l'ésser humà que es tingui	
	Calen unes condicions necessàries: Educació, cultura intel·lectual, situació social (que s'aconsegueix gràcies a l'educació. Mitjançant l'educació s'aconsegueix que la felicitat sigui un fi col·lectiu)	
Com s'assoleix la compatibilitat entre interessos individuals i interessos col·lectius?		
	El problema de la felicitat es converteix en el problema de la llibertat... i entremig el problema de l'educació que els uneix	
EDUCACIÓ	(Tema central de la Il·lustració): Entesa com a formació, com a possibilitat de millorar les característiques de la naturalesa humana	(L'espècie “natural” es converteix en “espècie moral”): idees de progrés científic, cultural, social i polític
	JSM considera que la “desafortunada educació” del seu temps és un seriós obstacle perquè la majoria aconsegueixi la felicitat. OBSTACLE: No seguir les idees il·lustrades (hi ha massa lligam al costum, a la tradició)	
	Aturar el progrés significa limitar o mermar les possibilitats de la felicitat social i individual	La felicitat esdevé una qüestió social en tots els sentits, però tampoc pot separar-se de la llibertat individual
Per què cal promoure la felicitat general? Per què cal ser moral? Per què estic obligat a fer-ho?		Els sentiments morals, tot i no ser innats sinó adquirits, es converteixen en quelcom propi. Per exemple, el sentiment d'associació es reforça cada cop més.
	El sentiment de sociabilitat és condició necessària de l'actuació moral = (felicitat)	
Mill uneix la recerca de la felicitat individual a la de la felicitat social		Pressupòsits: -Les relacions humanes no serien possibles si no es tinguessin en compte els interessos de tots (societat entre iguals) -Tendència a considerar els interessos dels altres com a propis
Relació entre felicitat per al major nombre i la justícia com		-Actuem per deure?

a obligació, com a deure moral		-Actuem perquè desitgem la felicitat?
IGUALTAT	Mill: El principi d'utilitat implica la igualtat de drets, la idea de justícia	
INDIVIDUALITAT: El principi d'individualitat		Tret que el separa de l'utilitarisme clàssic
	-Baluart contra la tradició. -Contra els possibles abusos que el nou dret de les majories pugui implicar. -La individualitat és un dels elements del benestar (arribar a ser un mateix) -Una societat que no permeti o no faci possible "el desenvolupament elevat i harmoniós de les capacitats de cadascú" no mereix el nom de moderna i marcaria també un seriós límit al progrés social (peculiaritat, originalitat, elecció = no seguir el costum)	
La individualitat (i no ja la felicitat) n'és el fi: mentre que la llibertat serà el medi (condició de possibilitat) perquè es desenvolupi la individualitat.		Això vol dir que també sigui la llibertat, i no la utilitat, el principi que governi les relacions individu-societat.
LLIBERTAT: Serà la qüestió vital de l'avenir.		
	-Al·legat en favor de la dissidència davant la "tirania de la majoria"	La tirania de la societat és molt més subtil que la del poder polític ("encadena l'ànima")
	-La lluita per la llibertat respecte de la tirania política, substitueix la lluita contra el despotisme polític	- Recerca d'un límit a la intervenció de l'opinió col·lectiva.
La "independència individual" (un dels ideals de la modernitat): L'individu només tindrà responsabilitats davant la societat en aquella part de la seva conducta que es refereix als altres.		Llibertat = autonomia -Llibertat negativa = no interferència dels altres. -Llibertat positiva: desig de governar-se a si mateix.
Requisits per a l'exercici de la llibertat, entesa com AUTONOMIA	-Pertànyer a una societat desenvolupada (Tenir plena maduresa dels seus actes)	Etnocentrisme de Mill?
	Mill accepta la interferència en altres societats que no tinguin el nostre grau de desenvolupament (comunicació lliure, lliure discussió...)	Paternalisme? Colonialisme de Mill?
	Advertiment de Mill: Que la lluita contra el despotisme del costum no ens porti al despotisme d'un suposat progrés	
Distinció entre societat i l'individu	Caldrà reconèixer: -Llibertat de consciència, de pensament i expressió. -Llibertat de gustos, autonomia per elegir i planificar els nostres fins. -Llibertat d'associació.	

Utilitarisme. Introducció històrica.

2 Tipus de Morals	- Deontològiques	Les accions són bones o dolentes en si mateixes
	- Teleològiques (conseqüencialistes): (UTILITARISME): "La màxima felicitat per al major nombre" (Doctrina més discutida dins el món anglosaxó)	Les accions han de ser avaluades únicament en funció dels resultats
PRECURSORS DE L'UTILITARISME		
Utilitarisme antic	-anàlisi de l'eudaimonia Aristòtil en el pla polític. Allò just = l'útil comú = maximitzar les virtuts.	
	-"Protàgoras", de Plató. Sòcrates identifica la ciència del bé i del mal amb una aritmètica de les coses agradables i desagradables	
	- Epicureisme : Considera el plaer com l'únic bé i el dolor com l'únic mal = assegurar al savi la tranquil·litat	
L'utilitarisme abans de Bentham		
	Procedeix del moviment de laïcització que es produeix en l'Escola moderna del dret natural	No hi ha fins sobrenaturals per a l'individu -Norma suprema: el deure de ser feliç
Hedonisme teològic	Segle XVIII. Obligació moral: La necessitat de fer o d'ometre una acció amb l'objectiu de ser feliç Atès que Déu vol la felicitat de la humanitat, la seva voluntat pot ser la regla d'una activitat humana tan sols motivada per la "felicitat privada". -Implica que siguin respectades les regles que en general produeixen el bé comú.	
UTILITARISME CLÀSSIC (Segle XIX)		
	Lligat a la corrent reformista anglesa i europea	
Bentham	1.Principi d'utilitat: aprova o desaprova tota acció que augmenti o disminueixi la felicitat de la part l'interès de la qual està en joc	
	2.La idea d'una mesura científica de la felicitat individual i, per addició, de la felicitat col·lectiva, a partir dels plaers i els dolors particulars.	
J. S. Mill	Desenvoluparà els diferents aspectes socialment innovadors de l'utilitarisme: el dret a vot, fins i tot per a les dones, el dret a l'educació, a la vida privada, etc.	
MILL VERSUS BENTHAM	-Determinats tipus de plaers són més desitjables (més valor que altres) -Mill reconeixia la diferència qualitativa dels plaers	
	-Utilitarisme i dignitat humana: Per assolir la felicitat és imprescindible que hi hagi: a.Autodesenvolupament: "capacitat de créixer, capacitat de conèixer i de modificar les nostres opinions. b.Individualitat: Si hi ha molta pressió de la societat (classe mitjana) sobre els individus (coacció) no hi pot haver llibertat. -Altruisme. -Com a mínim cal exigir que de cap acció que ens afavoreixi com a individus, no en surti un dany per a la resta dels humans. -La individualitat que Mill propugna ha de tenir el seu contrapès en lleialtat a la norma com a regla de joc acceptada per tots -Felicitat: Gaudi solidari: Cap individu no és una illa. Només es pot arribar a ser plenament feliç quan es viu voltat de gent que també n'és.	
	-Utilitarisme de l'acte -Utilitarisme de la regla	- Intent d'universalitzar criteris (imperatiu categòric kantian?)
Utilitarisme i liberalisme	Liberalisme antiestatalista Liberalisme garantista	Mill no fou estrictament un liberal, sinó un radical demòcrata.
	- Sistemes de cooperatives La col·lectivitat només ha de ser rebutjada quan fa posar aturadors a la lliure iniciativa i a la creació de diversitat.	
Privacitat	Intimitat: Amo de si mateix: Aspecte creador, dret a la diferència	

L'utilitarisme de John Stuart Mill

CONTEXT HISTÒRIC	Dos sistemes filosòfics: La llibertat de l'individu no queda ben parada.	-Hegel - Comte
TRADICIÓ EMPIRISTA	1ª FASE: Locke, Berkeley, Hume 2ª FASE: Bentham, James Mill, J.S. Mill	Continuïtat
-Continuïtat	-Utilitat com a principi d'on deriven els valors morals. -Rebuig del coneixement a priori	-Reduir el tot a les parts (com fa Hume a la ment): Associacionisme psicològic
-Diferències	-Objectius empirisme clàssic: Nucli de la seva reflexió: el coneixement. -Objectiu utilitaristes: Accent en la reforma social i política mitjançant canvis en la legislació i les institucions, sota la guia del principi utilitarista de "la major felicitat possible per al major nombre possible" (Hutcheson, 1726). - Filosofia: Contra l'escepticisme	
Lògica:	Partidari de la inducció. Fins i tot la lògica i la matemàtica són a posteriori i es fonamenta en últim terme en l'experiència.	Crítica: Nega que la hipòtesi tingui valor constitutiu de coneixement. -Renuncia a la necessitat natural (només hi ha necessitat psicològica)
Epistemologia:	No hi ha coneixement que no sorgeixi de l'experiència.	
Economia i Política:	La llibertat econòmica s'ha de complementar amb la llibertat política	Influència de la seva muller, Harriet?? -La propietat se subordina a una funció social. -El mercat no pot proveir tot el bé de què és capaç la industrialització
La llibertat OBJECTIU:	-Contrarestar la tendència lliberticida dels governs i opinió pública	i també de reformadors com Comte (despotisme positivista)
	-Hi ha una àrea de la conducta humana que ha de quedar al marge de tota intromissió pública	Mill: Llibertari, individualista.
	-Perill d'uniformització de la societat moderna (a causa de la democràcia). Disminució progressiva de personalitats emprenedores, atrevides i originals.	
	-Imposició d'un model de felicitat merament passiu, amb la complicitat de la moralitat cristiana	La llibertat rebutja igualment el paternalisme i la facultat d'intervenir-hi pel "propi bé", sigui mitjançant la llei o l'opinió pública.
	Límit: Excepció: Intervenció només en cas d'autoprotecció	
Filosofia política	Influència: Tocqueville i la "tirania de la majoria"	La felicitat no és el que més compta quan avaluem un règim polític.
	No solament la felicitat individual sinó la del major nombre.	Mill no solament contempla la quantitat de plaer, sinó la seva qualitat (Diferència amb Bentham)
	El que és just fixa els límits; el que és bo mostra la meta	